دېوالونو ته
لګیایم
زهٔ چې پښتنو ته داسې وایمه
پاځئ! د خپل حق د پاره ودرېږئ
دا جوړ دېوالونو ته لګیایمه
محمدالیاس

بسم الله الرحمن الرحیم

دېوالـونو
تـه
لـګيا يم

(د هائيکوګانو ټولګه)

محمد الياس

ټول حقوق د ليکوال په حق کښې دي

د کتاب نوم	:	دېوالونو ته لګيا يم (د هائيکوګانو ټولګه)
		ISBN-978-969-23975-0-6
شاعر	:	محمد الياس
کمپوزنګ	:	وقارمحمدوقار او ليکوال (په شريکه)
دَ چاپ کال	:	۲۰۲۴ء
تعداد	:	پنځه سوه
پروف ريډنګ	:	ارشد نادان (ايس ايس)
		وقارمحمدوقار (ايم فِل سکالر)
بيعه	:	۵۰۰ روپۍ
تماس	:	03462860464
چاپ خانه	:	ګران خپرندويه ټولنه

د موندلو درکونه

- ✓ پلورنځاے پښتو اکېډمي پېښور پوهنتون
- ✓ طوطه کان ضلع ملاکنډ

تړون

د ګران ملګري او د پښتو ژبې استاد، پیاوړي غزلګو، نعت ګو، افسانه نګار، محقق، نقاد، فولکلوریسټ، مترجم او د ډېرو کتابونو خالق

پروفېسر ډاکټر علي خېل دریاب

په نوم، چا چې زما د لیک د ستائینې سره سره وخت په وخت زما رهنمائي هم کړې ده، داد او ډاډ ئې هم راکړے دے

ډالۍ

خپلو ګرانو قدردانو قامپرسته او پښتونپاله ملګرو

۱- غلام سخي

۲- ملک سپد زمان

۳ - ډاکټر فخرالدين

۴ - ډاکټر رياض احمد

۵ - ډاکټر رفيق يوسفزي

۶ - لياقت علي

۷ - ګل روز خان

۸ - مطهرزېب خوږ

۹ - منظوراحمد يوسفزي

او د دمام پښتو ادبي بهير ټولو ملګرو ته د خصوصي ډالۍ په توګه، چا چې په مسافرۍ کښې زما شاعري اورېدلې ده، مينه او ډاډ ئې راکړے دے او زۀ ئې نور ليک ته هڅولے يم

محمدالياس

زهٔ چې پښتنو ته داسې وايمه

پاڅئ! د خپل حق د پاره ودرېږئ

دا جوړ دېوالونو ته لګیا یمه

محمد الیاس

د سندريزو فکرونو او د رڼاګانو د رنګونو شاعري

کله چې ګران محمد الياس د رڼاګانو رنګونه او سندريز فکرونه د خپلې خوږې پښتو په شال کښې ناوې کړي وړاندې کړل نو د خوږې پښتو د خدمت تمغه ورته ولګېده ولې د ژبې حالت زار او د قام بېزاري د پښتو ژبې د ټولو ليکوالو د مخې ده او داسې ښکاري چې د موجوده مجموعې نوم "دېوالونو ته لګيا يم" ئې دغه پس منظر لري. خو مايوسه نۀ دے او هر د فکر و نظر خاوند مايوسه کېدے نۀ شي. په دې هغه ژوند د خپل فکر په بنياد ګوري او د ژوند سفرد خپل نظر په لارښودنه کوي او لا چې دغه

لیکوال د سمندرونو لامبوزن هم وي بیا خو د ژوند د هر طوفان او حادثې د مخ کېدو توان لري. هر څو کۀ ټپه وائي چې:

ټپه

د دریابونو لامبوزن ووم
نصیب مې کم شو د لختي اوبۀ مې وړینه

ولې لیکوال د نصیبونو په ځاے په خپلو جذبو او حوصلو یقین ساتي.

ځان کۀ څۀ مرام ته رسول غواړئ
چرته د شپېتۀ نه پس ئې پرې نۀ ږدئ
ژوند ګورې تر مرګه پورې منده ده

چې لاس و پښې وهے نو خورې به ډوډۍ
او کنه تۀ وې چې قسمت خراب دے
بیا کۀ د لوږې نه مړ کېږې ښۀ ده

ښاغلے الیاس زما د علاقې دے او یا زۀ د دۀ د علاقې یم او دا هم یو اتفاق دے چې دواړه د علاقې نه بهر یو خو دې ډېر بهر دے یعنې "سات سمندر پار" اوزۀ خو په خپل ګل ګل پېښور کښې یم چې زړۀ مې وشي نو ورغر وهم ولې بیا هم د سوات د سیند د غاړې نه لرې یو ۔زمونږ د دواړو کلي د سوات د سیند په غاړه دي او د سوات د سیند روماني غاړه چې د زرګونو کلونو د تهذیب امین ده ۔ زمونږ د دواړو د رومان یادونه پرې هم چپې چپې خاپې پراتۀ دي۔

زۀ د تاڼې یم او الیاس صېب د طوطه کان او د طوطه کان سره د نعیم راهي نوم داسې پېوست دے چې لازم او ملزوم دي ۔ ولې هغه هم د سیند د دغه ګلورینې غاړي نه د عربستان شګو ته رسېدلے دے ۔ ښه نو خبره د سوات د سیند د دغه روماني غاړې روانه وه نو په دغه رنګینه فضا کښې چې څنګ زۀ عالم شعور ته راغلے یم داسې الیاس صېب هم خپلې ساګانې اخستې دي او په خپل فن کښې ئې روح اچولے دے۔

ښاغلے الياس صيب دا وخت د خپلې ځلورمې شعري ټولګې سره حاضر دے او دا زۀ چې څۀ ليکم نو سفارش ئې نۀ کوم خو زما د دې نا ليدلي محترم جانان ملګري دا فکري پرواز دا حق ضرورلري چې ولوستلے شي په دې چې دا شاعري صرف د دۀ نۀ ده اګر چې دۀ ليکلې ده يا دۀ د ليک جامه وراغوستې ده خو دا زمونږ شاعري ده زمونږ خبرې دي او زمونږ په چاپېرچل کښې چې څۀ خبرې دي نو ښه په ډاډه ئې بيان کړې دي ـ په چا ئې وچ نۀ دي خوړلي بلکې د دې معاشرې هغه ټول کردارونه ئې په خوند خوند په ډاګه کړې دي چې ستونزې ئې زېږولې دي او د قامي ترقۍ په رفتار کښې او په فکري ارتقاء کښې خنډوخار جوړېږي او يا جوړ شوي دي ـ لکه دا څو هائيکو ئې ستاسو سره شريکوم او نور د سر امن غواړم ـ

پــــه دغـــــه بحـــث کښـــې يـــو داســـې ووې
زمــــــونږ کارونـــــه بــــه دا هلــــه کيــــږي
دوي لــــه باچـــا چـــې حولـــدار وګـــورو

ـــه

چــــې د اســـــلام پـــــه نـــــوم ووتونـــــه اخلـــــي
د دوي قيصـــــه راتـــــه څـــــۀ داســـــې ښـــــکاري
لکـــــه پيشـــــو چـــــې مـــــږه خـــــدا ے لـــــه نيســـــي

ـــه

ډېـــــر حکايـــــات ئـــــې تـــــاؤ راتـــــاؤ کـــــړه ورتـــــه
مـــــلا وې دا مـــــــړے ولـــــــي ســـــــړے ؤ
مـــــا وې تپـــــوس وکـــــړئ مالـــــدار خـــــو نـــــۀ ؤ

ـــه

پـــــه زوږ او نـــــوي باچـــــا بحـــــث کېـــــدو
پکښـــــې زمـــــا نـــــه هـــــم پوښـــــتنه وشـــــوه
مـــــا وې دا دواړه د يـــــو خـــــرۀ غوږونـــــه

د خپل چاپېرچل د نفسياتي ماحول تربګني، بغض، حسد او بيا د پښتنو موجوده صورتِ حال دا ټول د الياس صېب په نظر کښې

دي او ښۀ د زړۀ د اخلاصه پرې خپل اظهار کوي چې د يو رښتوني شاعر او قلمکار ذمه واري پوره کوي.

وچ پـــــه ناحقـــــه يـــــو بـــــل اوزوروي
د پښـــــتون دغــــه ســــوچ کـــۀ دغســــې ؤ
د مخکښــــې تلـــو ګمـــان دې نــۀ کــوي بيـــا
ـــه
د خـــــدا ے د نــــــامې ځـــــار شــــــمه
ځــــــۀ نــــــوې شـــــان خبـــــره ده
پښـــــتون يمــــــه او ژونــــــد کـــــوؤم

دا خو د الياس صېب د فکر يو اجمالي خاکه ده .د دې کتاب په لړمون کښې د موصوف د خور وور فکر يو درنه خزانه پرته ده خو راسپړدل غواړي او دغه راسپړدل ، لوستل دي چې ضروري دي او ځنګ چې مې مخکښې وئيلي دي چې دا زمونږ خبرې دي نو ځکه.

په فني توګه دا ټول کتاب د هائيکو دے او هائيکو اوس يو معروف صنف دے چې ډېر ليکوال پکښې د خپل فکر د ګلدرو خوشبوګانې رانغاړي ـ دوي په دې هائيکو کښې د تجربو بلکې کۀ اجتهاد ټکرے سم وي نو هغه وپکاروئ ، يو داسې کوشش کړے دے چې په فني چوکاټ کښې ئې ورله پوره بدلون راوستے دے ـ مسلسل هائيکو ، غزليه هائيکو او نظميه هائيکو ئې په دې مجموعه کښې د خپلو تخليقي مرحلو نه راتېر کړې دي ـ نقادان به دې ته څنګه ګوري خو زماخيال دے ، د دې باوجود چې دا يو ښه کوشش دے او نوي والي طرف ته ګامونه دي ولې يو خو مونږ د هائيکو د صنف بنيادونه پخوا نړولي دي او خپله هائيکو مو جوړه کړې ده او اوس کۀ دا رواج کېږي نو زمونږ نه پکښې د نظم صنف ځي ـ په دې چې دا به درې درې مصرې وي ولې د نظم د مصرعو خو هم څۀ د پابندۍ خبره نشته نو نقادان به دا خبره په نظر کښې نيسي ـ بهر حال دا يو کوشش دے او په راروان وخت کښې به پرې ښۀ فېصله کېدے شي ـ البته چې په کومه هائيکو کښې ئې د "ياګانو" خبره کړې ده نو دغه د ژبې د پرمختګ د پاره

يو ضروري **عمل** دے او وو او **هغه** مشران چې په دغه کار کښې شامل وو د داد او ستائينې حق لري ـ نور کتاب ستاسو په وړاندې دے او يقين لرم چې دا به تاسو اولولئ او زمونږ د دې مسافر جانان ملګري د خيالاتو نه به استفاده وکړئ ـ

په درناوي
ډاکټر شېر زمان سيماب
پښتو اکېډمي
پېښور يونيورسټي
۵ دسمبر ۲۰۲۳ء

د محمد الياس هائيکو شاعري

محمد الياس ته په دې حواله سيل ګرے شاعر وايم چې په مرچنټ نيوي کښې د کپتان په حېثيت په ملکونو ملکونو او د هغوي په سمندرونو ګرځي ـ ژوند ئې اوږدې سېل ګرۍ او مسافرۍ سره تړلے دے خو زړۀ او ذهن ئې د خپلې خاورې سره داسې تړلے دے چې هائيکو ئې د رومان او جمال او د فطري ښائستونو په ځائے د وطن سياسي او سماجي بدرنګو ته وقف کړې ده ـ پښتانۀ شاعران چې نورې دنيا کښې وګرځي او د هغه ملکونو سياسي سماجي نظام او د اقوامو اخلاقي معيار د نزدې نه وګوري او د هغه برخه هم وګرځي نو د خپل ملک حکومتي نظام، د حاکمانو په حاکمانه کردار او د اولس په سماجي رويو ډېرې باريک بينۍ سره غور و فکر کوي او په رد عمل کښې ئې چې کوم ذهني کېفيت راپېدا کېږي نو د هغۀ اظهار په شاعرۍ

کښې په کولو مجبور شي ـ په دغه اظهار کښې ئې غصه، ملامتيا، افسوس او حسرت هر څۀ شامل وي او دا هر څۀ ئې د خپل وطن او اولس سره د مينې دلالت کوي ـ د خپل ملک او قوم په ذهني، اخلاقي، سماجي او سياسي پسماندګۍ ئې زړۀ او ذهن ته يو درد رسي ـ محمد الياس هم د دغه درد نه تېرېږي او د دې شاعرانه اظهار ئې د هائيکو صنف کښې کړے دے ـ د هغه د شاعرۍ درې مجموعې مخکښې چاپ دي چې په غزلونو او نظمونو مشتمل دي او دا مجموعه ئې هائيکو ته مختص کړې ده

هائيکو ئې په يولسو څپو کښې ليکلې ده او پښتو کښې دغه هيئت محبوب شوے او مقبول شوے دے ـ د پېنځه اووۀ پېنځه څپو هائيکو پښتو کښې ونۀ چلېده ـ په دې ډېر هيئتي بحثونه شوې دي او نور به هم کېږي خو د جاپان د موجوده وخت د هائيکو شاعره هائيجن چې د هائيکو د يوې مجلې "کاندون" مديره هم ده د هائيکو د هيئت او مزاج باره کښې کومه تازه تنقيدي رائې په مخه راغلې ده هغه د سابقه ټولو رايو خلاصه ده

د هائیجن دغه تنقیدي رائې د افغانستان ادیب محمد نبي تدبیر هغې سره جاپان کښې یو ملاقات کښې د هغې نه نوټ کړې او خپل مضمون کښې ئې لیکلې ده ـ محمد نبي تدبیر لیکي"هائیجن د هائیکو د څپو یا سیلابونو په قېد کښې رابندول او موسم له قېده خلاصول یوه تېروتنه بولي" ظاهره ده چې هغه د پېنځه اووۀ پېنځه پابندي ضروري نۀ ګڼي او د موسمونو یا د فطرت بیان پکښې ضروري ګڼي ـ

محمد الیاس د پابند هیئت په غلط فهمۍ کښې نۀ دے ګېر شوے او د یولسو څپو ازاده هائیکو ئې لیکلې ده خو د فطرت ښکلاګانو او امیجري ته ئې زیاته تخلیقي توجه نۀ ده کړې ـ د تخیل په ځاے ئې د تفکر او تفکر کښې ئې په ژوند د طنز او تنقید اسلوب اختیار کړے دے ـ احساسات او جذبات ئې د ژوند د حقیقتونو عکاسي کوي ـ مینه ،جمال او فطري رنګونه ئې ځاے په ځاے ښودلي دي چې د هائیکو اصل مزاج ته هم نزدې دي او د تازګۍ احساس هم راکوي لکه دا هائیکو:

په سمندر کښې د سفر په مهال
کۀ چرته اولیدے شي تورې مرغۍ
پوهه شه مخکښې به موسم خراب وي

او د جمال رنګونه او خوندونه داسې بیانوي:

سم د رنګونو تماشې جوړې شي
په ژبه هم زما سپرلے غوندې شي
چې ستا غزل غزل ځواني یاده کړم

او د خپل وطن د ژوند یو کلیوال عکس داسې بنائي:

تا ترې تنُور له ډکي خنګه مات کړۀ
پټې ته شپول په دې غرض کوُمه
چې ځناور پرې بلوڅه نۀ شي کوے

محمد الیاس په یوه موضوع مسلسل هائیکوګانې هم لیکلي دي او د "نظمیه هائیکو" عنوان ئې ورته ورکړے دے ۔ پۀ

دي کښې قافيه بدلېږي ـ دغسې بله تجربه ئې په يوه قافيه رديف کښې د مسلسل هائيکو ليکلو کړې ده او دې ته ئې" غزليه هائيکو" عنوان ورکړے دے ـ زۀ پوهېږم چې هائيکو د خپل مختصر فني ساخت په لحاظ يو مکمل مختصر نظم دے ـ دغه فني تجربه محمد الياس په ړومبي ځل ۲۰۰۸ کښې خپله شعري مجموعه" شور مې د قلم په ژبه راوله" کښې کړې ده ـ ورپسې چې موٰسی ګل ګل خپل کتاب" د حکمت رازونه" مطبوعه ۲۰۱۹ء کښې هم مسلسل هائيکو وليکلې نو ما پرې سريزه کښې ليکلي دي چې د مسلسل نظم په صورت کښې هائيکو يو بيل مکمل نظم نۀ پاتې کېږي ـ په يوه موضوع هائيکو ګانې ليکل او يوه لړۍ کښې اچؤل او د نظم يا غزل صورت ورته ورکؤل ددې مختصر نظم ضرورت نۀ دے خو کۀ شاعر په خپل تخليقي کېف کښې دغسې تجربې نه تېر شي نو قدغن پرې نۀ شي لګېدے ـ کۀ زۀ دا ووايم چې هره هائيکو کښې يو مکمل خيال وي او دا په يوه لړۍ کښې اچولو ته ضرورت نشته نو دا جواز به وړاندې کړے شي چې د غزل هر شعر هم يو بيل خيال لري او د بيلو بيلو خيالاتو اشعار د

يو غزل صورت مومي ـ زۀ وايم هلته داسې تسلسل د غزل ضرورت دے خو هائيکو ته د تسلسل ضرورت نشته ـ اوس چې محمد الياس مسلسل نظميه او غزليه هائيکو ګانې ليکلې دي نو د دې يو لنډ غوندې روايت هم موجود دے ـ اردو کښې د مسلسل هائيکو ليکلو تجربه اقبال حېدر کړې ده او داسې هائيکوګانې ئې مجله" هائيکو انټرنيشنل کراچی" کښې چاپ دي ـ د هغه تجربه دوه فني صورتونه لري ـ يو قسم هائيکو ئې داسې مسلسل ليکلي دي چې خيال پکښې بېل بېل دے خو قافيه پکښې يوه چلېږي ـ لکه:

ساون ہے اس پار

پتے پیلے پیلے ہیں

سبز ہوئی دیوار

او بيا دغه قافيه کښې ئې ورسره نورې لس اتۀ هائيکو ليکلي دي لکه:

بادل کے اس پار
اک معصوم پرندے سے
بچھڑ گئی ہے ڈار

په دې مسلسل هائیکو کښې قافیه یوه ده ګني هره هائیکو ځان له یو مکمل نظم دے ـ دوېم صورت کښې ئې داسې هائیکو لیکلې دي چې د هرې هائیکو وړومبۍ مصرع یو شان ده او نور خیال پکښې مختلف دے ـ ـ د یولسو چپو هیئت پاکستان سره سره افغانستان کښې هم مستعمل دے ـ ټولې مجموعې هم دغه هیئت کښې چاپ شوې دي چې شمېر ئې شلو ته رسي ـ د نظم او غزل په مجموعو کښې هم ډېرو شاعرانو خپلې هائیکوګانې شامل کړې دي ـ د هائیکو صنف پښتو کښې کم و زیات د څلوېښتو کالو سفر وکړو او په دې ټول دور کښې هائیکو لیکلې شوې ده او نوي نوي شاعران ورته توجه کوي ـ وخت سره سره دا غلط فهمي هم ختمه شوه چې هائیکو د مزاح صنف دے ـ هائیکو یو خیال او تاثر د لب و لهجې تازګۍ او بې ساختګۍ

سره په درېؤ مصرعو کښې د حیصارؤلو فن دے ـ محمد الیاس الیاس تخلیقي قوت نه توقع لرم چې د دنیا ملکونو د سیل په دوران کښې به د نوؤ نوؤ فطري او ثقافتي منظرونو مصورانه شاعري هم هائیکو کښې پیش کوي چې لوستونکي د نوي او تازه ښکلا نه هم خوندونه واخلي ـ روغ صحت او د تخلیقي توان د نورې زیاتې ښېرازۍ د پاره ئې دعا ګو یم ـ

اسماعیل ګوهر

۲۲ دسمبر ۲۰۲۳ بفه هزاره

خپلې خبرې

هسې خو دغه کتاب ټولې زما خبرې دي خو دلته د خپلو خبرو د عنوان لاندې د لیکلو ضرورت ځکه محسوسوم چې په پښتو ژبه کښې د هائیکو په اړه لوستونکیو ته د خپلې پوهې مطابق لږ ډېر معلومات ورکړم او هغه دا چې هائیکو په اصل کښې د روایتي جاپانۍ شاعرۍ یو اهم صنف دے کوم چې د یو خیال مطابق په شپاړلسمه پېړۍ کښې راڅرګنده شوې وه د جاپان شاعرانو به هائیکو په ۵-۷-۵ بحرونو کښې لیکله۔ د شاعرۍ دغه صنف د جاپان نه پښتو ژبې ته د اردو او انګریزۍ په لار د شلمې پېړۍ په اخیره کښې راغلے دے۔ پښتو ادب کښې چرته چې د هائیکو د وړومبي کتاب خبره راشي نو ذهن ته زر د ډاکټر اسماعیل ګوهر نامه راشي، چا چې پښتو ژبه کښې د هائیکو وړومبے کتاب د "مسکا" په نوم لیکلے دے کوم چې په ۱۹۹۲ کښې چاپ شوے ؤ۔

د هائیکو د کتابونو د چاپ دغه سلسله تر "دېوالونو ته لګیا یم" پورې راورسېده او دغسې به روانه وي.

څنګه چې ما مخکښې ووئیل چې جاپانیانو هائیکو په ۵-۷-۵ بحرونو کښې لیکلې وه خو محققین وائي چې وروستو هغوي هم هائیکو د دغه قېد نه خلاصه کړه او په ازاد بحر کښې ئې هائیکو لیکل شروع کړه. هائیکو چې کله پښتو ژبې ته راغله نو د پښتو ژبې د هائیکو لیکوالانو د ۵-۷-۵ په بحرونو کښې دومره لیک ونۀ کړې شو څومره هائیکوګانې چې په ازاد بحر کښې ولیکلې شوې او خوښې کړې شوې او د هغې غټ ثبوت په پښتو ژبه کښې د ازادې هائیکو چاپ شوي کتابونه دي چې شمار ئې تقریبا شلو ته رسېدلې دے او نن چې کوم کتاب ستاسو په لاس کښې دے دا هم د دغه لړۍ یوه کړۍ ده. بل اړخ ته د ۵-۷-۵ په بحر کښې لا تر اوسه د کتابونو د چاپ کولو رجحان د نشت برابر دے او د هغې غټه وجه دا ده چې په دومره لنډ بحر کښې نۀ خو خیال پوره پوره ځائېدې شي او نۀ ئې په مصرعو کښې هغه

خوند وي کوم چې پکار وي. غرض مې دا دے چې کۀ په پښتو کښې د اوږد بحر هائیکو اوس مقبوله شوې ده نو پکار ده چې په دغه اړۀ د بې ځایه تنقید نه ډډه وشي.

هائیکو په بنیادي توګه د شاعرۍ یو داسې صنف دے چې په درېو مصرعو کښې یو مکمل پېغام بیانوي او کۀ چرې دغه خاصیت نۀ لري نو بیا هائیکو نۀ ده اګر کۀ هغه زما په خپله شاعرۍ کښې ولې نۀ وي، دوېمه خبره دا ده چې کۀ هائیکو کښې د شاعرۍ خوارۀ نۀ وي نو بیا هم هائیکو نۀ ده بلکې نثر دے او دغه کمزوري ما د ۵-۷-۵ بحر د هائیکو ګانو په لوستو کښې ډېره لیدلې ده. زما په خیال کۀ په هائیکو کښې د شعر خوند، آهنګ، رواني، سُر نۀ وي نو لیکل نۀ دي پکار. د دې سره پښتو ادب ته د زیان رسېدو خطره ده.

پښتو کښې د هائیکو لیک اوس دومره ډېر شوے دے چې ما غوندې یو ادنٰی لیکوال پکښې هم مختلفې تجربې کړې دي لکه "مسلسل هائیکو" کوم چې ما په خپل وړومبي کتاب

"شور مې د قلم په ژبه راوله" کښې په ۲۰۰۸ء کښې چاپ کړې وه دلته ئې بيا په دې وجه شاملوؤم چې دا ټول کتاب د هائيکوګانو دے ۔ په دې کتاب کښې ما هغه هائيکوګانې هم شاملې کړې دي کومې چې زما د شاعرۍ په کتابونو د "رڼا رنګونه" او "فکر مې سندره شوه" کښې چاپ شوې دي۔

د مسلسل هائيکو نه علاوه ما په خپل دې کتاب کښې غزليه او نظميه هائيکوګانې هم ليکلې دي کومې چې زما په خيال د دې نه وړاندي نۀ دي ليکلې شوي او يا زما د نظر نه نۀ دي تېرې شوې ۔ اګر کۀ دغه ليک ډېر کم شوے دے خو زۀ دا هيله هم لرم چې د هائيکو شاعران به په راتلونکي وخت کښې دغه غزليه او نظميه هائيکوګانو ليکلو ته پام لرنه وکړي او ډېر څۀ به پکښې وليکي ځکه چې په غزليه او نظميه هائيکوګانو کښې د شاعرۍ خوند لا زياتېږي او هغه ځکه چې په دغه نوي صنف کښې د هرې هائيکو درېمه مصرع په يو شان قافيه او رديف کښې وي ۔ کوم

چې د پښتو د روایتي شاعرۍ په غزلو او نظمونو کښې هم لیدې شي-

د هائیکو په حقله بله ضروري خبره دا ده چې زمونږ د معاشرې د اکثریت دا خیال دے چې ګني هائیکو د مزاح نوم دے او یا هائیکو د مزاح او ټوقو ټقالو نه بغېر نا مکمله ده خو زما په خیال داسې نۀ ده بلکې کۀ لیکوال وغواړي نو په هائیکو کښې اولس ته سنجیده پېغام هم رسولے شي او د ظلم جبر د مخ نیوي، د قامي ستونزو او د پښتون قوم د بیدارۍ په اړۀ پکښې هغه څۀ بیانولې شي کوم څۀ چې نثر لیکونکي په پوره افسانه یا ناول کښې بیانوي- زما د دغې خبرې ثبوت زما په کتاب کښې شاملې سنجیده هائیکوګانې دي-

د پښتو ژبې د سترو استاذانو او ځیني پوهانو دا خیال دے چې ګنې د هائیکو او یا د نظمیه هائیکو او غزلیه هائیکوګانو سره به نظم ته نقصان ورسي خو زما خیال د دغه سوچ برعکس دے ځکه چې دا د لیکوال پورې منحصره ده چې د هغه

رجحان کوم اړخ ته دے؟ اوس کۀ د چا رجحان په نظم کښې مخمس ،مسدس آزاد او یا چرته بل څۀ ته وي نو هغه به ولې هائیکو او بیا نظمیه هائیکو یا غزلیه هائیکو لیکي او کۀ داسې کوي نو بیا به مونږ داسې ووایو چې دغه نوې قسم هائیکو زیاته خوندوره او زړۀ راښکونکې ده ځکه خو زیات لیکلې کېږي۔

د هائیکو په حقله کۀ نور لیکل کوم نو خبره رانه اوږدیږي خو زۀ به دومره قدرې وویم چې پښتنې هائیکو اوس د خپاړو په ځاے قدمونه اخستې دي بلکې کۀ زۀ دا ووایم چې هائیکو په پښتنه خاوره ګرځېده څۀ چې منډې شروع کړې دي نو بې ځایه به نۀ وي ۔ الله دې وکړي چې هائیکو زمونږ ژبې له داسې ترقي ورکړي لکه جاپانیانو ته چې په سائینس او ټیکنالوجي کښې مېلاو شوې ده۔

په اخر کښې زۀ د ډاکټر اسماعیل ګوهر صېب او د ډاکټر شېرزمان سیماب صېب د زړۀ د تله شکریه ادا کوم چې د ډېرو مصروفیاتو باوجود ئې د چاپ نه مخکښې دا کتاب اولوستو او

خپلې ګورې خبرې ئې پرې د سریزې په شکل کښې ولیکلې او د کتاب ښکلا ئې پرې زیاته کړه۔ زه د ګران کشر وقارمحمدوقار او ښاغلي ارشد نادان صېب هم مننه کوم چې د کتاب کمپوزنګ او ځیر کتنه کښې یې راسره کومک کړې دے -

د نور بحث په ځاے به ښه دا وي چې زۀ د خپل هائیکو د دې کتاب او لوستونکو ترمېنځه ووځم او د خپل کتاب د معیار ، فني اړخونو او د دغه کتاب د هائیکوګانو د معیار بحث ګرانو لوستونکو ته پرېږدم چې هغوي د کتاب د معیار په حقله څۀ فېصله کوي!!! دالله په امان

په ډېره مینه

محمد الیاس دمام سعودي عرب

۲۳ دسمبر ۲۰۲۳

حمديه هائيکو ګانې

ذات کښې يکتا دے عقيده ده زما
خو چې خبره د صفاتو راشي
په هر اړخ راته جانان ليده شي

ورته ظاهر باطن هما دي افشان
داسې يو ذات زما تخليق کړے دے
هغه په هر څۀ کښې عيان ليده شي

خدايه مفهوم دے د نبي ﷺ د وېنا
ښکاري چې تۀ مې ربه وپېژندے
دا چې په هر څۀ کښې مې ځان ليده شي

تــــوري تيـــارې د شـــپې نــــه اوتختـــوي
لکــه د نــور پــه ســپين ســحر کښــې راشــي
کلـــه رحـــيم کلـــه رحمٰـــن ليـــده شـــې

ســـتا نـــه د تيښـــتې لاره نشـــته خدايـــه
ښـــکاري چـــې ده هـــم سرکشـــي کـــړي وه
ډوب چـــې د غـــره پـــه ســـر کنعـــان ليـــده شـــې

کـــه پـــه عـــمل و ے راتـــه ګرانـــه بـــه وه
دغـــه هـــم ســتـــا د عـنـــايت پـــه سبـــب
دا چـــې الیـــاس کښـــې څـــۀ ايمـــان ليـــده شـــي

نعتيه هائيکو ګانې

په مدينه کښې دومره خوند به نۀ ؤ
دا چې رونق دے دغه ستا برکت
دنيا به نۀ وه کۀ تۀ نۀ وے نبيﷺ

ښه وه چې تا وحدانيت بيان کړو
د خدائے په کور دننه شرک کېدلو
دا سلسله به هميشه وے نبيﷺ

ستا په راتګ شوه منوره دنيا
لوښه د شرمه به ژوندۍ ښخېدې
خدائے خبر څو به دا تياره وے نبيﷺ

خپـــر د ے کـــۀ لـــر ے و ے د خپـــل وطـــن نـــه
ســتا د روضـې پــه خـوا کښـې ژونـد و ے زمـا
ځــو مره بــه ښــۀ ځــو مره بــه ښــۀ و ے نـــبي ﷺ

یــو چــې مــې هلـــته شــفاعت نصــیب شــي
بــل چــې کــوثر هــم ستـــا د لاســو شــې نــو
زړۀ بـــه مـــې ډېــر پـــه حـوصلـــه وي نـــبي ﷺ

اخـــلاق دي ډېـــر ښـــۀ وو الله مـــې وائـــې
محفـل کښـې ټولـو نـه بـه لـوړ لیـده شـو ے
ډک د کــمالـــــه معجـــزه و ے نبـــي ﷺ

دي کښـــې ګنـــاه نشـــته ارمـــان د ے زمـــا
خیـــال کښـــې الیـــاس هـــم چرتـــه یـــو ځلـــې
لکـــه حسیـــن رض دي پـــه اوږه و ے نـــبي ﷺ

هائيکو

داسې سرعام به ترهه ګر نه وو
مُلا کۀ د ممبر نه داسې وېلے وے
ظلم دے ګناه ده د انسان وژل

هائيکو

ښار ناپرسان دې نو
ما هم پوزه توره کړه
وېله مې اينګر شومه

هائيکو

پرون په غبرګو جنازو ولاړ ووم
خوا کښې د کس نه مې تپوس وکړو
وېل ئې د رونړو په ډېران جنګ ؤ

نظمیه هائیکو

(سیاست)

وګـــــورئ! ګراني شـــــوله
دا بـــه چرتـــه نـــهٔ وي مـــا
د خپـــل باچـــا پـــه لوبـــو کښـــې

ملـــک ئـــې دړې وړې کـــړو
تـــل بـــه مـــې تنقيـــد کـــؤ
د بـــل باچـــا پـــه لوبـــو کښـــې

هـــــر زورَور اووالـــــه
د ځـــان د پـــاره منـــډه وه
د شـــل باچـــا پـــه لوبـــو کښـــې

دا ځـــــل پـــــوره کومــــــه ځـــــان
زۀ هـــــم کـــــۀ باچـــــا شـــــومه
د غـــــل باچـــــا پـــــه لوبـــــو کښـــــې

هائیکو

غاصـــبه ســـوچ تـــه دې لګـــام ونیســـه
د ســـیند دا کـــانې کـــۀ پاســـته وے چرتـــه
دا بـــه خـــوړلي ګیـــدړانو وو تـــول

هائیکو

ښـــــکاري حـــــق پرســـــت نـــــۀ ئـــــې
شـــــل شـــــل دې جـــــوړ کـــــړي دي
ســـــم شـــــلتالو نـــــۀ وائـــــې

هائيکو

څو ځله مې مات شو د وطن آئين
الله دې نۀ کړي چې چوري چوري شي
غټان غټان ورپکښې ځان ته ګوري

هائيکو

کۀ دې په سوچ کښې جدت رانۀ وستو
سبا به زوړے دے درته داسې وائي
بابا نو تۀ اوس په دې څۀ پوهيږې

هائيکو

وطن رانه وران شوے ۀ د غلو پسې په منډه کښې
ځنګ به رعايه ساتے؟ د دغې نه خبر نۀ وم
زۀ هم باچا شوے وم د غل باچا په لوبو کښې

هائيکو

پــــه زوړ او نـــــوي باچـــا بحـــث کېـــدو
پکښـــې زمـــا نـــه هـــم پوښـــتنه وشـــوه
مـــــا وے دا دواړه د يـــــــوخرۀ غوږونـــــــه

هائيکو

خــط کښــې مــې جانــان داســې ليکلــې دي
ځــان لــه بندوبســت وکــړه څــۀ چــل اوکــړه
خلــق درپســے دي نــور د ي نــۀ پريــږد ي*
۳۰ مارچ ۲۰۲۲
(دمام سعودي عرب)

* د پاکستان د پخواني وزير اعظم عمران خان د وينا مطابق هغۀ ته د امريکې د اړخه د هغۀ د حکومت ختمولو په اړۀ د خط په ذريعه د دهمکۍ د خبر په اوربدو

نظمیه هائیکو

(غدّار حاکمان)

زمونږ اصلي دشمنان دا خلق دي
څوک چې ډالر اخلي پښتون وژني
نو خدايه د هغو وزرې وسېزه

هسې دعوې د مسيحا کوي خو
مونږ له په ګرانۍ ئې څرمن وويسته
خدايه لږ د دو وزرې وسېزه

زمکه ئې پرېښودې په هوا ګرځي
ستا په شانې زۀ هم ورته قهار يمه
خدايه د مېږو وزرې وسېزه

ورکــه دې شــي دغــه ســترې خوشــي ده
درد چــې داولــس پکښــې بیــان نــهٔ شــي
خدایــــه د زبیرګــــو وزرې وســــېزه

راغونــډ چــې د پښــتون پــه بربــادۍ شــي نــو
زهٔ ئــې پــه الــوت خوشــحاله نــهٔ یمــه
خدایــــه د جرګــــو وزرې وســــېزه

هائیکو

ســتا بــه د نــهٔ راتلــو بهانــه جــوړه شــې
زمــونږه ورځــې بــه د هــاړ یخــې شــي
چرتــه ناڅاپــه کــهٔ بــاران راښــکې شــو

نظميه هائيکو

وخت

نـۀ راځـي پـه ببرتـه تېـر سـاعت د ژونـد
تاپکښـــې پـــردې تېـــې وئيلـــې بـــه
ځـــان تـــه چـــې د ځـــان د وېنـــا وخـــت ۀ نـــو

قصـــه مـــې د ويجـــاړ ګلشـــن راخســـتې ده
پربـرېدئ چـې جـذبې ځـوانې راپـارې کـړم
ټېـه شـوم يـه قربـان د وېنـا وخـت ۀ نـو

داسـې د غفلـت ژونـدون مـې نـۀ لګـي
څنـګ مـې د دنيـا کاروبـار کـړے وے
جمـات کښـې د اذان د وېنـا وخـت ۀ نـو

چا وي چې ضمير د دهٔ اوده دے لا
الياس به د خوارانو اواز پورته کړو
خان ته چې د خان د وېنا وخت ؤ نو

۱۳ مئ ۲۰۱۰ بحيره عرب

هائيکو

نور به چې لا ځومره پرې مازغه به خورو
هسې هم اختيار د دوي په لاس کښې دے
ځئ چې دغه غلهٔ کړو باچاګان د ملک

هائيکو

وئيل ئې کهٔ چرته ترې ځوک پند واخلي
پوره دنيا ته په فېس بک ئې ښودل
هغه چې سل روپۍ خېرات ورکوؤ

نظميه هائيکو

چې اوازه د بې ننګۍ ئې راغله
ورسره زور تعلق مې پرېښودلو
په يو هندو بت خپله نۀ ورانېده

راه نجات کښې خلق نۀ پوهېده
دا ځل په هر چا کښې شعور راغلے
ستا په وحشت درشخپله نۀ ورانېده

په دوه روپو دې خپل ايمان خرڅ کړو
کۀ د ضمير سودا دې نۀ وه کړے
پګړۍ به ستا شاه خپله نۀ ورانېده

دا چې یو بل پسې لګیا یو مونږه
دے کښې ضرور به د چا ګوته وه
صفونه بې د تیله نۀ ورانېده

۲۳ جنوري ۲۰۲۳ دمام

هائیکو

وچ په ناحقه یو بل اوزوروي
د پښتون دغه سوچ کۀ دغسې ؤ
د مخکښې تلو ګمان دې نۀ کوي بیا

هائیکو

زما چې کار ورپکښې ونۀ شولو
پټ مې ملګري ته په غوږ کښې ووې
خر مې شاهګرام د خېره ولیدلو

هائيکو

حق غوښتو له هسې هم يو کېږو نۀ
پربېږدئ چې لږ نورې چغې ووهو
ښه ده چې بجلي په مونږه ګرانه شوه*

هائيکو

زما دستخط باندې قانون جوړ شو
بيا چې قانون باندې عمل شروع شو
ما وې قسم دے کۀ زما دستخط وي **

*دغه هائيکو مي د فوج ، پي ټي آئي او پي ډي ايم ترمنځه د واک اختيار د جګړې له وجي د پيدا شوي سياسي بې ثباتۍ او اړي ګړي له امله د بجلۍ د نرخ د زياتېدو او د غريب اولس لپاره د دغه بوج د برداشت کولو د ستونزو او د مايوسۍ د خبرونو د اورېدو او د خپل اولس د بې اتفاقۍ په حقله د احتجاج او طنز په توګه ليکلي وه

**دا هائيکو د پاکستان د اولسمشر عارف علوي د فوجي قانون او د رسمي پټ قانون په مسوده باندي د دستخط کولو نه وروسته د خپل دستخط نه د انکاري کيدو د خبر په تناظر کښې ليکلې شوي ده

نظميه هائيکو

ستا د نظرخورو نغمو ته تاوېدمه داسې
څنګ چې چاپېره د يوې نقطې نه
د پنسل څوکه په پرکار تاوېږي

وېمه چې کله به يو کېږي پښتون
زما په ذهن کښې تر اوسه پورې
دغه نشه دغه خمار تاوېږي

داسې څوک نشته دې چې پوهه ئې کړي
پردي واده کښې عبدالله ته ګوره
لېونے شوے دے بار بار تاوېږي

زمـــا پـــه مـــرګ بانـــدې ډالـــرې اخلـــي
توپـــک پـــه لاس ښـــه پـــه رڼـــا ورځـــي
زمـــا د مـــرګ پســـې ســـرکار تـــاوېږي

مـــا تـــرې پخپلـــه ؤ خامـــار جـــوړ کـــړے
اوس مـــې قسـم د ے کـۀ تـرې ستـرګه سـوزي
د ے کـۀ هـر خـومره لکـه مـار تـاوېږي

لـــږ د قـــانون پـــه احتـــرام خبـــر شـــه
لـــږه ســـاه واخلـــه غوغـــا ځـــۀ لـــه کـــوې
ژرنـــده د پـــلار ده خـــو پـــه وار تـــاوېږي

هائیکو

مینه مې کړې ده کوؤم به ئې تل
بس کۀ په دے وړے ګناه مې وژنے
راځه چې لاړ شو د مقتل په لوري

هائیکو

دلته د قاضي په فېصلو کښې هم
قتل د انصاف کېږي پۀ جار باندې
نو دلته زلزله به په مونږ نۀ راځي؟

هائیکو

نۀ پرې د پاسه د بنګړو به راځي
نۀ به سل پورې شي په تا لا لیه
د خپل څادر سره چې پښې غزوې

هائيکو

د خدای د نامې زار شمه
څه نوې شان خبره ده
پښتون يمه او ژوند کوؤم

هائيکو

د عبث سوچ په دائره کښې بند يو
دنيا سپوږمۍ کښې ځانله ژوند ګوري
مونږ په "ياګانو" باندې بحث کوؤ

هائيکو

د جهالت راباندې ختمه ده خو
د دوؤ په مېنځ کښې فېصله کومه
زۀ د ړندو په ښار کښې کوڼ باچا يم

هائیکو

غرض مې دا وي چې پښتون بېدار شي
زۀ په پښتو کښې لیک ته هڅه وکړم
بس خو یاګانې دي چې نۀ مې پرېږدي

هائیکو

څنګه به په دغه خاوره امن شي
دلته د غریب چې حق تلفي کېده
ډېرو ورته چینګه خوله نیولې وه

هائیکو

زۀ ترې دا کرکه هسې نۀ کوؤمه
د ضرب عضب په نامه ئې راله
څومره په چل چل باندې توې کړه وینه

هائيکو

په مائې تېل باتي سبزلي دي خپل
زۀ چې ژوندے يم دا مې نۀ وه پوره
ګني د دوي خيال کښې شهيد وومه زۀ

هائيکو

هغه چې شپږ نمبرې زده کړلے نو
بيا ئې په کور کښې په وړه خبره
خور ته د مور او پلار کنځلې وکړې

هائيکو

حلاله ګڼه کړي حرامه ځانته
په پسته غوښه کښې هډوکے کېږدي
شک مې راځي د قصابانو په تول

هائيکو

زمونږ به د بري مسئلې حل شي
سوچ کښې کۀ دا سې مو بدلون راغے
مونږ به اول په ځان نيوکه کوؤ

هائيکو

راشئ! زمانه سياست زده کړئ
زۀ چې باچا وومه نو بل څۀ مې وې
اوس چې باچا نۀ يم نو څۀ څۀ وايم

هائيکو

په ډن کښې هسې ئې غوغا کوله
چينډخ په لوټه باندې نۀ شو ختے
نو دے به مونږ له کشمير څۀ وګټي

مقفٰی هائيکو ګانې

ځان تــه مــې ګوتــه هســې نــۀ نيولــه
د خـــان دانـــې پکښـــې اول اوړۀ شـــوې
ژرنــده د پــلار وه خــو پــه وار مــې نــۀ کــړه

څـــومره د مينـــې ډک زړګـــے لرمـــه
چــا چــې زمــا ســکون تالــه والــه کــړو
زړونــه هغــو لــه هــم ازار مــې نــۀ کــړه

خپلـــې خبـــرې ورتـــه ســـمې ښـــکارې
پــه نصــيحت بانــدې بــه څــۀ قائــل شــې
بــې لارې شــوې دې پــه لار مــې نــۀ کــړه

لګيا دي قام پورې ملنډې کوي
دوی د وطن په نوم وطن وخوري
دغه کم ظرفه په قلار مې نۀ کړه

د تماشګيرو دکانونه بند شوه
دا ځل د شر د جوړېدو په وخت کښې
وړه خبره وه تکرار مې نۀ کړه

هائيکو

دے کښې مالک ته ئې ګناه نشته
دا په وښو کښې چې د لوږې نه مرې
کۀ دۀ ته خر وېمه نو څنګه به وي

هائيکو

د خوب په نيت چې کټ ته وخېژمه
ډډې په ډډې شم خو چرته راځي
کتاب چې ګورمه ټالۍ وهمه

هائيکو

پردے سندړا ئې صدقه کښې ورکړو
بيا ئې په لاره ډمامې وهلې
پلار مې زما په شان سخي سړے ؤ

هائيکو

د هسې ناستې نه کار ډېر ښه وي
ما وې ورځمه څۀ کوؤم ورله خو
د خان غريب هډو بيګار نۀ ؤ

مقفٰی هائيکو ګانې

دۀ تـــه بـــه ولـــي لاس پـــه نامـــه ودرېـــږم
دا شـــېطاني خـــوي بـــه چـــې کلـــه پرېـــږدو
دے خـــو جـــولا دے زۀ پښـــتون ســـړے يـــم

د دۀ نـــه ښـــه يمـــه پـــه ســـل کرتـــه
د دۀ قيصـــه زمـــا يـــه شـــانې نـــۀ ده
دے خـــو فرهـــاد او زۀ مجنـــون ســـړے يـــم

د ســـمندر غونـــدې دننـــه خيـــال کښـــې
بلهـــا جـــذبې مـــې غورځنګونـــه وهـــي
زۀ کـــۀ هـــر څـــومره د ســـکون ســـړے يـــم

❦ ❦ ❦

هائیکو

څوک لېوني دي چې سپوږمۍ ته خېژي
زمونږ په زمکه ښه بلها روزګار دے
دلته جنګونو کښې پېسې ګټه شي

هائیکو

زۀ پرې خوشحاله شوم چې څه د خېره
اوس د خپل حق تپوس کولے به شي
زما پیشو چې ما ته میاؤ وکړو

هائیکو

مینه مې کړې ده کوؤم به ئې تل
بس کۀ په دې وړه ګناه مې وژنے
راځه چې لاړ شو د مقتل په لوري*

* دا هائیکو زما په اولني کتاب "شور مې د قلم په ژبه راوله" کښې په کال ۲۰۰۸ء کښې هم چاپ ده

نظميه هائيکو

اصلاح

تــه کــه قــام لــوټې خانــه ښــه نــه کــوې
د ځــان نــه زه پــه دغــې مطمــئن يمــه
فکــر د ســماج کومــه نــو ښــه کــوؤم

نــن راتــه يــو خــوار ليــډر څــه داســې وې
تــا چــې د خپــل قــام خبــره پرېښــوده
زه کــه پــه تــا راج کومــه نــو ښــه کــوؤم

هــر اړخ چــې ګــورم مــارې داړې دي
ســرکار مــې د رشــوت تبــې نيــولے دے
زه ورلــه عــلاج کومــه نــو ښــه کــوؤم

ښه به شو کۀ خپل باچا ته ووايو
تۀ کۀ په ما ظلم کوې بد کوې
زۀ کۀ احتجاج کومه نو ښه کوؤم

هغه به هر ځای پرې تنقيد کولو
ځکه پرې بد لګي بوتار د غريب
زۀ ئې خبره د مزاج کومه نو ښه کوؤم

بالخت ته چې دي ډېره لګولې ده
ستا راته کندوان د دانو ډک ښکاري
زۀ کۀ ځانله بياج کومه نو ښه کوؤم

ستا نه چې ستا د غلا تپوس کومه نو
تۀ راته وې په ګډو وډو سر شوې
زۀ کۀ د ځان جاج کومه نو ښه کوؤم

ځان دې په خپل لنګ کښې خوشحاله ساته
په ما دې خپل کلتور راسور نه کړې
زۀ په جامو کاج کومه نو ښه کوؤم

هائيکو

مخکښې هغه نوراو اوس دا نور وائي
بس خو چې باچا پکښې زمونږه وي
خبر کۀ يو ليتر پيټرول د زرو شي

هائيکو

ځان کۀ څۀ مرام ته رسول غواړئ
چرته د شپېتۇ نه پس ئې پرې نه ږدئ
ژوند ګورے تر مرګه پورې منده ده

غزليه هائيکو

دغه کار د شمله ورو سره ښه ؤ
وس کم ظرفو له په لاس باندې ورغلې
د دروغو سياست سړے خفه کړي

احمدشاه به مې په خاوره بيا پېدا شي
ټپوسانو کښې د باز خويونه ګورم
دا ګمان دغه فطرت سړے خفه کړي

دنيادارو عجيبه نظام جوړ کړے
د ککو پکښې کاګه کارونه سم شي
نېغه لار د صداقت سړے خفه کړي

چې انصاف چرته په دوه روپۍ خرځیږي
چې ملزم پکښې بري شي بې دلیله
دا قاضي دا عدالت سړے خفه کړي

مخامخ شي دواړه یو بل ته په لار کښې
یو خوا منده د دنیا هم ضروري ده
بل خوا سوچ د اخرت سړے خفه کړي

د یو بل سره ولاړ به وو په غم کښې
رواجونه په اوبهٔ لاړه لاهو شوه
بې خوندي شوه قباحت سړے خفه کړي

په وطن کښې د روزګار دومره کمے شو
د ډوډۍ د پاره خلقو بچي خرڅ کړل
تنګدستي دغه غربت سړے خفه کړي

د ریا او تکبر په سوچ کښې غرق ئې
دغه خېر خو دا به نۀ کوې ګناه ده
ملاجانه ستا بدعت سړے خفه کړي

سادګي وه د یو بل نه ځاربده وو
اوس د نوي دور نوې تقاضې شوې
ژوندانه کښې دا جدت سړے خفه کړي

زړۀ مې غواړي چې دا یو نیم برابر کړم
بس خو مخې له چې راشې پۀ خندا شم
کله کله شرافت سړے خفه کړي

ګړنګونو نه ارتاؤ شي په اعتبار کښې
چې ملګري دې مخلص درسره نۀ وو
کاروبار کښې شراکت سړے خفه کړي

د کېلو د ملک مثال شي راته مخکښې
اګري نګري ته قانون ويئلي کېږي
دا بې ډنګه رياست سړے خفه کړي

فارمي چرګان د زرو نه په بره
د پيټرولو نرخ د درې سوه د پاځه
ستونځې دا د معيشت سړے خفه کړي

نور قومونو خو سپوږمۍ ته پرواز وکړو
پښتانۀ يو ورځ ته ورځه مخ په ښکته
دا تياره دغه ظلمت سړے خفه کړي

ما وې زړونه به يو بل ته دا ځل تش کړو
ايله راغلې دومره زر ولې روان شوې
ستا تادي دغه عجلت سړے خفه کړي

اوتـــې بـــوتې کـــۀ مــې وېلــې زۀ بـــه ښـــه وم
پـــه شـــعرونو کښــې هـــم ښـــه نـــۀ ده چــې وايـــم
ســـپينې ســـپينې حقيقـــت ســـړے خفـــه کـــړي

پـــه جـــار بانـــدې چـــې ســـپينې ســـپينې وائـــي
يارانـــه ئـــې تنهـــائۍ ســـره شـــروع شـــي
حـــق ګـــوئي او صـــداقت ســـړے خفـــه کـــړي

زۀ اليـــاس د تجـــربـــې پـــه بنيـــاد وايـــم
د انســـان جامـــه کښـــې پـــلار د ابلـــيس پـــټ وي
د دې بعضـــو قـــد قامـــت ســـړے خـــفه کـــړي

(دمام سعودي عرب)
۲۲ ستمبر ۲۰۲۳

هائیکو

چې د اسلام په نوم ووېتونه اخلي
د دوي قیصه راته څهٔ داسې ښکاري
لکه پیشو چې مږه خدا ے له نیسي

هائیکو

صدارتي اېوارډ کهٔ رائې نهٔ کړو
زما نه دا طمع دي نهٔ ساتي بیا
چې زهٔ به هم د دوي صفت وکړمه

هائیکو

چې د خپل وران وطن په حال ژړېږم
ما ته واکدار د وطن داسې وائي
هسې مکرے د ځانه مه جوړوه

هائيکو

تېر شوي وخت په بېرته چرته راځي
ځکه تمامه ورځ فېس بک ته ناست يو
ليکو يو بل ته ماشاءالله په تصوير

هائيکو

هسې چې ښه وکړه کهٔ بد مې وکړه
دا چې د پلار نه مشر کېدو
د پلار د مخې مې راباندې کړهٔ پرې

هائيکو

لږه شان قبصه ئې ماته هم وکړه
ويمه چې دا زهٔ هم داسې درشمه
ښنګ چې تهٔ مې پټ زړهٔ ته راغلې وې

نظمیه هائیکو

پلاننګ

په عالمي سطح خبرې کېدې
پښتانهٔ ولې بې روزګاره ګرځي
راځئ چې دوي له هم څهٔ کار وګورو

مونږ له د مخکښې نه حساب پکار دے
د یو په سر به څو ډالرې اخلي
راځئ چې نیت ئې د سرکار وګورو

ورته به لاړ شو خپل غرض له پکښې
دنیا ته به وایو ترهه ګر دي پکښې
په دې بهانه به قندهار وګورو

چې ځان وژنه شهادت وګڼي نو
خبر که مـلا پکښې پېسې وګټي
دې له به هم پکښې کردار وګورو

مونږ له پکار ده چې تادي پرې وکړو
د دې نه وړاندې چې راويښ شي خلق
بم ډزيدو له چې نوښار وګورو

په دغه بحث کښې يو داسې اووې
زمونږ کارونه به دا هله کيږي
دوی له باچا چې حوالدار وګورو

نظمیه هائیکو

تاسو چرته وئ

بیـــا مـــې عزرائیـــل پـــه خـــوا راتېـــر شـــولو
ورشـــئ لـــږ خوا خـــوږو تـــه مـــې اووائـــئ
رنـــګ مـــې زیړېدلـــو تاســـو چرتـــه وئ

یـــوه ګیلـــه مـــې درنـــه ډېـــره کـــېږي
د قـــام پـــه نـــوم بانـــدې ښـــاغلي خلقـــو
ښـــار چـــې ورانېـــدلو تاســـو چرتـــه وئ

مکـتـــب تـــه ځنکـــه ترهـــه ګـــر ننوتـــو
ټـــوپک پـــه لاس څوکـــېدا رنـــو وائـــئ
بـــم چـــې ډزېـــدلو تاســـو چرتـــه وئ

يـــو ځلـــې ورغـــلے مـــېخانې تـــه ؤ
يـــو ځلـــې ئـــې ســـرې ســـترګې لـــيدلې وې
اليـــاس چـــې ځنګېـــدلو تاســـو چرتـــه وئ

هائيکو

دا مـــې ورتـــه ډېـــر د زړۀ نـــه وئيلـــې وو
مـــا بـــه اشـــنا کـــړے وې د خيـــال ســـره
لـــږ کـــۀ مـــې فکرونـــو تـــه راغلـــې وې

هائيکو

پـــه مـــا دي سخـــا ټماټـــر مـــۀ خرڅـــوه
ستـــا نـــاروا تـــه روا څـــنګـــه ووايـــم
د پـــلار کنـــډر کښـــې خـــو دي نـــۀ يمـــه ناســـت

هائيکو

زۀ چې پښتنو ته داسې وايمه
پاڅئ! د خپل حق د پاره ودرېږئ
دا جوړ دېوالونو ته لګيا يمه

هائيکو

په دے منطق د دنيا پوهه نۀ شوم
زۀ چې د لوږې مړ کېدمه کله
سر ته مې ولې پراتې پخېدې

هائيکو

د پيې ډې ايم چې حکومت تېر شو
راته په لار کښې يو بابا وئيله
بلا وه لويه برکت ئې نۀ ؤ

نظمیه هائیکو

ټیک ده چې محنت ورسره کومه خو
چرته چا ملنګ به دعا کړې وه
فقیر وم د شاهانو تخت مې ولیدو

د ژوند د ونې تنه هم ډېره شوه
ما د انتظار په ګهړۍ زده کړله
ورو ورو تېرېدلو وخت مې ولیدو

دا د ژوند قیصه هم عجیبه شان ده
ډېر دي چې په خپل اقبال خوشحاله وو
ژاړي په سرو سترګو بخت مې ولیدو

طـــور طريقـــې پـــه تنـــدر مـــۀ اولـــه
نـــن مـــې د يـــو چـــا د خـــولې نـــه واؤريـــده
خدايـــه ثـــۀ بـــې وختـــه تخـــت مـــې وليـــدو

مقفٰی هائيکو ګانې

يـــو خـــوا مفـــاداتو تـــه مـــې ګورمـــه
بـــل خـــوا انقـــلاب پـــه خـــاوره غوارمـــه
ثـــۀ د احمقـــانو پـــه جنـــت کښـــې يـــم

اوس ئـــې هـــم پـــه ســـترګو بـــدي لګـــمه
يـــو ځلـــې مـــې خـــان تـــه داســـې وئيلـــې وو
زۀ بـــه همېشـــه داســـې غربـــت کښـــې يـــم

هائیکو

خلقو وېله خپل مطلب پرې بار که
ما وې د دهٔ مینه خو لته وې نو
خرؤ په دغه وجه یار مې نهٔ کړو

هائیکو

د نهٔ سړي بچې به نهٔ وېم ورته
خو چې وطن بدحاله وینمه نو
وېمه چې بل بل څهٔ مې ووې ورته

هائیکو

وېمه چې بدو ته ئې بد وویمه خو
چرته خواخوږو له مې زیان ورنکړي
دغه تلوسې مې لاره ونیسي

هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه
(مسلسل هائیکو)

چې به زما سره په څنګ ګرځېدې
په هر اړخ به مې په ننګ ګرځېدې
هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه

چې د يو بل نه زارېدو به پکښې
چې بېلېدو نو ژړېدو به پکښې
هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه

هغه د نيمې نيمې شپې خبرې
خوږې خوږې، پستې پستې خبرې
هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه

هغه چې تا به ماته وېله اشنا
خدای دې زما نه مهٔ کړه بېله اشنا
هغه خوارهٔ وختونه چرته لاړه

قسم په خدای رانه به هېرې نهٔ شي
بغېر له تانه بې مې تېرې نهٔ شي
هغه خوارهٔ وختونه چرته لاړه

چې کله به ښېرې دې وکړې
يا به په ورهٔ کښې اشارې دې وکړې
هغه خوارهٔ وختونه چرته لاړه

غزلیه هائیکو

پوهــه یــو خــو بیـا هــم پوهــه نــۀ شــولو
یــو بــل مــو پــه یــو بــل بانــدې مــړۀ کړلــو
اوس هـــم دا بـــې خونـــده قېصـــې اورمـــه

ورور ورلـــه شـــرعي حقونـــه نـــۀ منـــل
خـــور د ورور د پـــاره پـــه ســـوَره کښــې تلـــه
څـــو بـــه دا بـــد رنګـــه قېصـــې اورمـــه

خـــدا ے خـــو دې متـــره زمـــا پـــه خـــاوره کـــړه
دا ځلـــې بـــه څـــۀ درلـــه بهانـــه ګـــوري
ســـتا د نـــامې جنګـــه قېصـــې اورمـــه

دنیـــــا د پرمختـــــګ پـــه لار روانـــــه ده
زمـا پکښـي سـبا هـم پـه تیـاره کښـې د ے
خـــدا ے خبـــر دا څنګـــه قیصـــې اورمـــه

شـــابه کـــړه ځـــه بلـــه قیصـــه وکـــړه نـــو
نـــن ئـــې څـــۀ پـــه ډېـــره مینـــه ووئیـــل
الیاســـه ســـتا ملنګـــه قیصـــې اورمـــه

هائیکو

ښـــکاري چـــې دواړه د یـــوے پـــارټۍ وو
یـو بـل تـه خـا مخـا خبـرو کښـې بـه
مـــونږه حـــاجې صـــېب هســـې نـــۀ وئیلـــو

هائيکو

پړکېده هسې هم ښه نهٔ دي خو
چې مور ئې نهٔ وي د دعا د پاره
الله دې نه کړي چې راګېر شي سړے

هائيکو

ستا د نظر خورو نغمو ته تاوېدمه داسې
څنګ چې چاپېره د يوې نقطې نه
د پنسل څوکه په پرکار تاوېږي*

هائيکو

زهٔ به ئې څنګ په څنګ کښې څهٔ اودرېږم ؟
نامه ئې هم يو ځاے ليکلې نهٔ شم
د فلسطين نه راته ګران دے فېس بک**

* په فلسطين چې کله په ۲۰۳۳ کښې جنګ شروع شو نو ما وليدل چې اکثر خلقو به په فېسبک باندې فلسطين يو ځاے نهٔ ليکلو د دې وجې چې چرته د فېسبک اکاؤنټ ئې بند نهٔ شي،فلسطين به ئې جدا جدا (ف ل س ط ي ن) ليکلو ـ دغه هائيکو کښې د مسلمانانو کمزورۍ طرف ته اشاره هم ده او طنز هم

غزليه هائيکو

سم د رنګونو تماشې جوړې شي
په ژبه هم زما سپرلې غوندې شي
چې ستا غزل غزل ځواني ياده کړم

ما ته راياد شي د ګنجي نوکونه
ځينې کم ظرفه چې خوانده وينم
د دير نوابه! ستا خاني ياده کړم

وېمه چې نۀ تلې د پردي وطن نه
مسافرۍ ته مې زړۀ ببرته روغ شي
په خپل وطن کښې چې ګراني ياده کړم

عبث مې لاس ګرېوان ته مۀ اچوه
کۀ دې زما سره ډغره راغله
تا ته به هله ستا ناني ياده کړم

هائيکو

ما ورته يو ځل په ګپ کښې وئيلې وو
څو پورې به ستا د کور کارونه کوم
اوس هم د خان جي راسره ورانه ده

هائيکو

د پېغمبر راتلو قيصه ختمه کړه
دې ته به هم خلقو غېرت وئيلو
پخوا چې لونړه به ژوندۍ ښخېدې

هائيکو

نن راله د زړۀ تارونه مۀ چېړئ
نن مې زړۀ ريښتيا سلګو نيولے دے
کډې د جانان کابل ته لاړلې

هائيکو

ډېر حکايات ئې تاؤ راتاؤ کړه ورته
ملا وې دا مړے ولي سړے ؤ
ما وې تپوس اوکړئ مالدار خو نۀ ؤ

هائيکو

درله به کار ګوري مصروفه به ئې
ژوند کښې د بل دشمن حاجت به نۀ وي
د ترۀ بچے کۀ دې تربور وختو

هائیکو

سم ورته ځان قورقلا خان ښکاره شي
دے بیا د نۀ سړي کارونه کوي
پګړۍ په سر چې نه کړئ نۀ سړي ته

هائیکو

چې لاس او پښې وهې نو خورے به ډوډۍ
او کنه تۀ وې چې قسمت خراب دے
بیا کۀ د لوږے نه مړ کېږے ښه ده

هائیکو

ساده یم د یوے لارے سړے یمه
زما جوړ دوه مخیز خبري زدۀ نۀ دي
ځکه په ټولنه کښې یواځے یم

هائیکو ګانې
روحاني او جسماني علاج

خوراک دې کم کړه ګرځېدۀ شروع کړه
کۀ پۀ وجود کښې دې غټ والې راغے
پکار ده چې ډېره د خوړو نه اوکړې

د وینې جوش سېوا کوي مالګه
بل کۀ د زړۀ مرض دې هم وي چرته
پکار ده چې ډېره د غوړو نه وکړے

د زړۀ نه خیرې لرې کول به غواړي
کۀ پۀ ژوندون کښې خوشحالیانې غواړې
پکار ده چې ډېره د کینو نه وکړے

غزليه هائيکو

زمونږ باچا ته امريکې وئيله
داخل د نوي جنګ د پاره مونږ له
ساده باده پښتون سماج پکار دے

دۀ ورله ډېرې ناروا کړې دي
حق ئې جوړېږي کۀ اوس داسې وائي
د رور عزيز سر له مې تاج پکار دې

په رڼا ورځ مو بې ګناه وژني
د دغه جبر خلاف څۀ وائې تۀ
زما په خيال خو احتجاج پکار دے

کــــهٔ د وجـــود رنځـــوري وي نــــو وي دې
خــــو چــې ټولـــنې لـــه ناســـور جـــوړېږي
د اخلاقـــــي رنځـــور عـــلاج پکـــار دے

چــې د یـــو بــل نــه پکښــې ځــار شــي ســړے
چـــې د یـــو بـــل ســـره ښـــېګړه وشـــي
غــم او ښـــادي داســـې رواج پکـــار دے

چـــرته مـــلا رانـــه دهوکـــه دي نــهٔ کــړي
د خــــوند نـــه ډک ژونـــد تېرولـــو لــــره
الیـــاسه رنګــین شـــانې مـــزاج پکـــار دے

هائیکو

د پرتګال په سمندر راتېر شو
واسکوډي ګاما هندوستان پېدا کړو
مونږه چې کور ته ځو خطا کړو لاره

هائیکو

چې څۀ کري هغه به ریبي دا ئې نه منله
بد عملۍ کښې غریب سر وخوړو
د نیوټن درېمه قیصه ټیک وخته

هائیکو

ژوند کښې تجربه بلها معنې لري
نن کۀ د حکمت خبرې کومه نو
دغه مې د وخت نه زدۀ کړه کړې ده

هائیکو

دا چې د بل په خوشحالۍ سوزي
زۀ ورته ګوته په خولۀ ځکه یمه
تر اوسه څنګه ایره شوې نۀ دي

هائیکو

په نیمه شپه کښې چې مرام ته تلمه
تلې پېرونه به مې ځکه کتل
ستوري په شپه کښې لار ښودنه کوي *

* یادګېرنه: د جغرافیې په لحاظ قطبي ستورے (Polaris) شمال اړخ ته وي. کۀ مونږ دغه قطبي ستوري (Polaris) ته مخ کړو نو زمونږ ښئ اړخ به نمر ختیز ، کیڼ اړخ نمر پرېوتیز او شاته به د جنوب اړخ وي. باقي د قطبي ستوري پېژندګلو د تلې پېرونه (دب اکبر) نه ښۀ په اسانه کېدې شي. په انګرېزۍ ژبه کښې ورته Ursa Major وائي.

هائيکو

يو خوا مې خپل خاکساره خوي ته کتل
بل خوا مې ستا غرور ته خيال لاړې
څومره په چل چل کښې طوفان جوړ شو

هائيکو

په سمندر کښې د سفر په محال
کۀ چرته اوليدے شي توري مرغۍ
پوهه شه مخکښې به موسم خراب وي

هائيکو

تا تري تنور له ډکې څنګه مات کړه
پتې ته شپول په دې غرض وهمه
چې ځناور پرې بلوڅه نۀ شي کوې

هائيکو ګانې

د غمـــــازانو دي خـــــدا ے زړۀ وچـــوي
دا مــــو د يـــو بـــل ســـره مينـــه بـــه وه
چـــې پـــه يـــو بـــل مـــو ننـــواتې وکـــړه

جـــوړ حياناکـــه پښـــتنه بـــه وومـــه
چـــې د ميرګـــاټو او ګاټـــا نـــه واخلـــه
پـــه کـــور دننـــه مـــې شـــلغاتي وکـــړه

هســـې مـــې ســـتا شـــيخۍ تـــه ګوتـــه نيـــوه
مـــونږه د وخـــت هغـــه پـــه وخـــت ونـــۀ کـــړه
تـــا ټـــول قضـــا مونځونـــه پـــاتې وکـــړه

غزلیه هائیکو

ښه ورته پته ده چې مرمه پسې
بیا هم خبرې د بیلتون ئې وکړې
هغه زما د حاله نۀ ؤ خبر

د رنګه تور دے او وړوکې هم دے
لکه د ستوري ئې ځلا کوله
هغه په مخ د خاله نۀ ؤ خبر

ما وې چې تل مې اوریدلي خدایه
خوږو خبرو ئې ټالې راکړې
ښکه د سر او تاله نۀ ؤ خبر

زما په شان ساده باده غوندې ؤ
خلق لکې وریوري ولې تړي
هغه د قیل او قاله نۀ ؤ خبر

نن ئې په ډېرو اسوېلو کښې ووې
ستا په قسمت کښې ولې نۀ وومه زۀ
هغه د دغې سواله نۀ ؤ خبر

زما په مينه کښې لېواله دومره
وې ئې چې دا مې صدقه کړه پسې
هغه د سر او ماله نۀ ؤ خبر

هغه زما پسې لېواله داسې
چې اوس پرهېز او دواهم نۀ کوي
ښکاري د پال او فاله نۀ ؤ خبر

چې محبت کښې تاؤ تريخوالې راشي
زړۀ ته نزدې د سر سودا شروع کړي
هغه د دې وباله نۀ ؤ خبر

زمـــا نـــه ولـــې ئـــې نفـــرت کـــولو
د کائيناتـــــو مصـــــوّر جـــــوړکړم
هغــــه د دې جمالــــــه نـــــۀ ؤ خبــــر

پـــه بخـــت ئـــې هســـې بدګمـــانه بـــه ؤ
زۀ ئـــې ريښـــتيا د زړۀ ســـلطان جـــوړېږم
هغــــه د خـــپل اقبالــــه نـــۀ ؤ خبـــر

پښـــتانه اقـــدار مـــې دومـــره اســـلامي وو
د حيــــا او غېـــرت دواړو ترجـــمان وي
هغــــه پـــه ســـر د شـــاله نـــۀ ؤ خبـــر

هائیکو

یو خوا مې خپل خاکساره خوي ته کتل
بل خوا مې ستا غرور ته خیال لاړې
څومره په چل چل کښې طوفان جوړ شو

هائیکو

زۀ به هم پوهه شمه ستا سره خو
په وړوکوالي کښې به داسې مو وېل
زمونږ د کور خوا ته راځې به کۀ نۀ

هائیکو

وېل ئې دا بیا مو څۀ غوبل جوړ کړے
حاجي صېب هسې قهار بدلو راته
مونږ په ریښتیا باندې غوبل کولو

هائيکو

ځمـــه چــې زر زر ئــې فــېس بــک لـــه ورکـــړم
پـــه دې غـــرض چــې نمـــائيش ئــې وشـــي
هغـــه کعبـــه کښـــې تصـــوير دې لـــه ويســـتو

هائيکو

زمـــا او ســـتا ورپکښـــې شـــر دې وشـــې
چـــې وروروڼـــي او اتفـــاق جـــوړوي
پـــه کلـــي کلـــي کښـــې اشـــر دې وشـــي

هائيکو

نـــاولے کـــار دے بدګمانـــه نـــۀ شـــے
کـــۀ د مـــړ رور غوښـــې خـــوړل غـــواړے
زمـــا پـــه ســـر چـــا تـــه خبـــري وکـــړه

غزلیه هائیکو

څه به ئې کړې په لویه مرتبه باندې
زما د وکالت په وخت ئې وګوره
ټیک ده چې ښاغلې دے خو غلے دے

څه رنګې دنیا ته دهشت ګرد ښکارې
فکر امن خوښې او پښتون زما
خدایه څومره ښکلې دے خو غلے دے

څمه چې دنیا ټوله خبر کړمه
سوچ د پښتنو د ترقۍ مې بیا
ذهن ته راغلے دے خو غلے دے

يــــا بــــه چرتــــه كــــار د مصــــلحت اخلــــي
يــــا جــــوړې ســــركوزې غــــږ كــــوې نــــه شــــي
لار كښــــې مــــې رټلــــے دے خــــو غلــــے دے

ځكــــه خــــو ولاړ دے پــــه ســــكون بانــــدي
ښــــكاري چــــې بيمــــه د دوؤ اړخــــو دے
مــــوټر ئــــې جنګېــــدلے دے خــــو غلــــے دے

پكــار ده چــې پــه ځــان بانــدې لــږ ننــګ وكــړي
اليــاس پكښــې ځــان ولــې مختــورن كړمــه
كــــور ئــــې نړېــــدلے دے خــــو غلــــے دے

احتیاط - سېفټي

د سعودي ارامکو د ټولو نه لوي ماډیول ټرانسپورټېشن کمپنۍ د کنسلټنټ په توګه چې کله ما په دغه پراجیکټ کښې د ملټي نیشنل کمپنیانو کارکوونکو ته د دغې بلا د ټرانسپورټېشن نه مخکښې د center of gravity او دهغې د یو ځاے نه بل ځاے ته د بدلون او د هغې سره د تړلي ناڅاپي حادثاتو او د دغه حادثو نه د ځان بچ ساتلو په حقله خبرې کولې نو یو دوه کسانو راته حېران حېران کتل. ما چې خپلې خبرې ختمې کړې نو په پښتو کښې مې ترې تپوس وکړو چې د کوم ځاے ئئ؟ دواړه په خندا شول یو بل ته ئې ووې چې دے خو هم پښتون دے هلکه بیا ئې ووئیل چې ستا په انګریزۍ پوهه نۀ شو. ما ورته ووې کار کښې به د ځان خیال څنګه ساتئ دغه ټاپک باندې لګیا وم.

د هغو سره په خبرو خبرو کښې مې ذهن وتښتېدو او دغه درې هائیکوګانې مې ولیکلې او بیا مې ورته واؤرولې. کسانو چې هائیکوګانې واؤرېدې نو"واه واه" ئې هم وکړه او ډېر خوشحاله شول. وئیل ئې مړه په دې سیفټي خو پوهېږو.

۶ دسمبر ۲۰۲۳ جفوره سعودي عرب

هائیکو

بې احتیاطۍ سره د کار په وخت کښې
کۀ تاسو چرته څوک مزدور ولیدو
د کار نه ئې منع کړئ د خداے د پاره

هائيکو

لکه د مچ به بيا منګولې مروړې
ضروري نهٔ ده چې کامياب شې هر ځل
د چانس نه ښه ده چې احتياط وکړې

۶ دسمبر ۲۰۲۳ جفوره سعودي عرب

هائيکو

کار کښې د احتياط قانون ئې نهٔ مني
ځان اسانې له چې خوک داسې وائي
هر څهٔ به زر وشي ډېر ښه چانس دے

۶ دسمبر ۲۰۲۳ جفوره سعودي عرب

لړۍ

د غـــرۀ لمـــن کښـــې ســـم پـــه شـــور بلېـــږي
ورتـــه حېـــران شـــوم کـــور پـــه کـــور ورېـــږي
مـــا وې لـــــوګے د ے چرتـــــه اور بلېـــــږي

هســـې نـــه ډوب چرتـــه پـــه شـــرم شـــمه
لکـــه د مـــوم پـــه شـــانې نـــرم شـــمه
مـــا وې ورځـــم ورتـــه چـــې ګـــرم شـــمه

خـــو نـــۀ لمبـــې نـــۀ غرغنـــډې وې پکښـــې
نـــۀ د بڅرکـــو شـــان ذرې وې پکښـــې
او نـــۀ څکروټـــې تکـــې ســـرې وې پکښـــې

مـــا وې دا غرونـــه ســـتر شـــوې دي
یـــا دا خوړونـــه ســـتر شـــوې دي
کنـــه ســـیندونه ســـتر شـــوې دي

لارې د تلـــــــــو لـــــــــــورې ژورې وې
يــــو مـــې د پښـــو تنهـــاکې ســـترې وې
بـــــل خــــوا شــــلېدلې مـــې چپـــــړې وې

ګنـــي مـــا وې چـــې مخکښـــې څـــۀ دي ورځـــم
ډېـــر دي کـــۀ لږ، خـــراب او ښـــۀ دي ورځـــم
کـــاږه دي نېـــغ او کـــۀ اوږده دي ورځـــم

خــو چـــې نـــزدې شـــوم ورتـــه خـــړې وې
تيـــار لـــوګې ۀ ســـم لـــوخړې وې
پـــه چاپېرچـــل مـــاحول کښـــې لـــړې وې*

* دا مسلسل هائيکو زما په کتاب "شور مې د قلم په ژبه راوله" کښې
په کال ۲۰۰۸ء کښې هم چاپ دي

غزليه هائيکو

مونږه د جنګ حالات کښې ژوند کړے دے
د محبت قيصې مې يادې نۀ دي
درمان به څۀ جانان به څۀ ياد کړمه

چې تازه کېږي ورځ تر ورځه پکښې
د خوار اولس د غم پرهر په زړګي
سپرلے به څۀ خزان به څۀ ياد کړمه

چې خوار غريب پکښې بې برخې وينم
چې پښتانۀ پکښې لوټ کېږي زما
دا د سيالۍ تالان به څۀ ياد کړمه

ما وې ظالم ته بندوۀمه لارې
خپل اقتدار لره موسىٰ مې وژني
د وخت فرعون هامان به څۀ ياد کړمه

د غېرو خونه ورانولې نۀ شي
زمونږه زمکه ئې ښېرازه نۀ کړه
سيلۍ به څۀ باران به څۀ ياد کړمه

چې د غريب د سر نه سپورے اخلي
پرېوتې نۀ شي د ظالم په سرنو
تندر به څۀ اسمان به څۀ ياد کړمه

نۀ مې په کور کښې خلق ژوند ته پرېږدي
نۀ تګ کولے شم د خپلې مرضۍ
منزل به څۀ کاروان به څۀ ياد کړمه

د دۀ په لمسه د جنت نه بهر
د دۀ د وجې بندیزونه په مونږ
ابلیس به څۀ شېطان به څۀ یاد کړمه

داسې به هله وي کۀ امن وي نو
د غرۀ په سر په زوره زوره باندې
ټپه کښې یه قربان به څۀ یاد کړمه

د ځان ځانۍ په دغه ګران ژوند کښې
د ځان د پاره سم په منډه یمه
ځان رانه هېر شو ځان به څۀ یاد کړمه

چې په ظاهره فرشتې ښکارې
د دغه خلقو په کردار مې شک دے
داسې کم بخت نېکان به څۀ یاد کړمه

دوي چې سندرې اوس د نورو وائي
دوي چې روان دي اوس د نورو پسې
پښتون به څۀ افغان به څۀ یاد کړمه

عجیبه نۀ ده چې ګیلې کوي اوس
چې په الیاس ئې تنګ کولے نۀ شو
زۀ ورله قد او شان به څۀ یاد کړمه

د دمام نه جدې ته په هوائي جهاز کښې
۲۶ دسمبر ۲۰۲۳ء

هائیکو

وختي وختي به پاڅېدمه ځکه
زما په ذهن به دېر ښه لګېده
سحر سحر کښې د مرغو چغېده

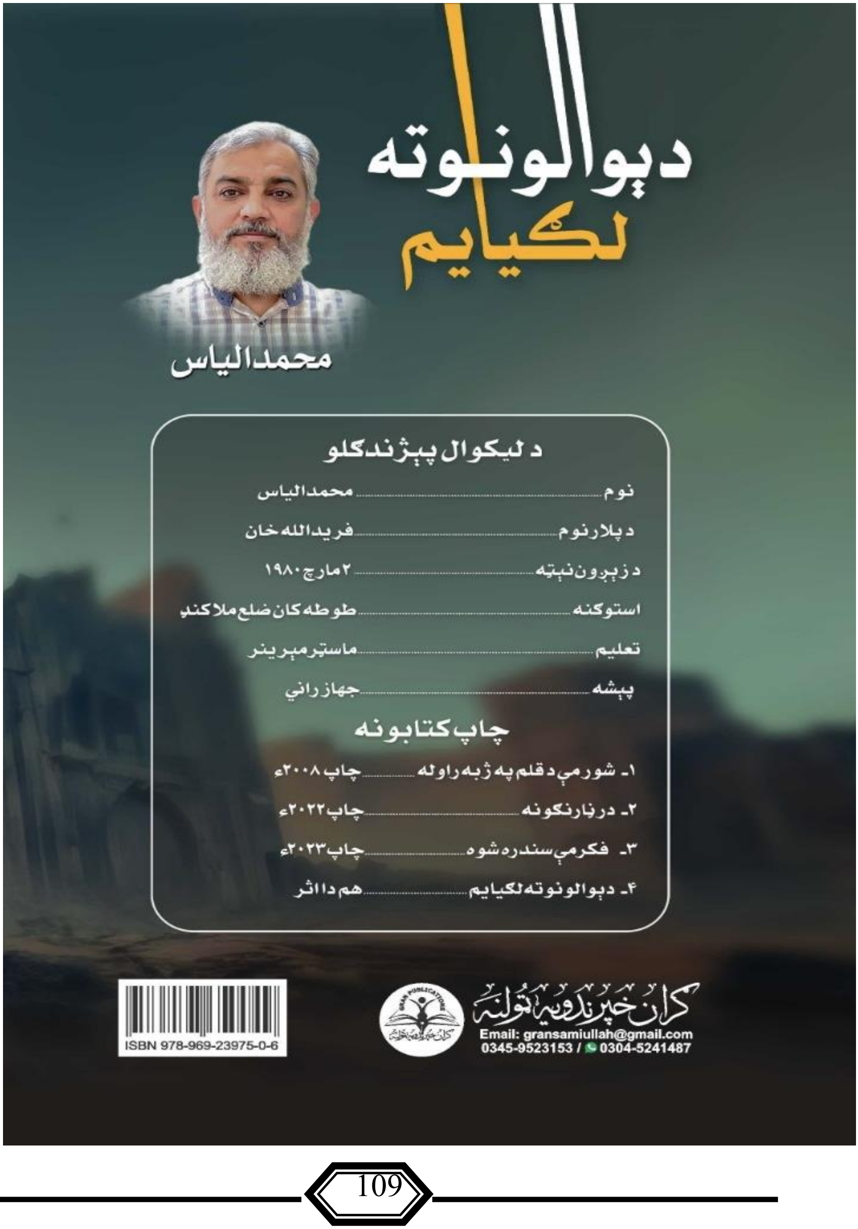
دېوالونو ته
لګیایم
محمدالیاس
د لیکوال پېژندګلو
نوم .... محمدالیاس
د پلار نوم .... فریدالله خان
د زېږون نېټه ۲مارچ ۱۹۸۰
استوګنه .... طوطه کان ضلع ملاکنډ
تعلیم .... ماسټر مېرینر
پېشه .... جهاز راني
چاپ کتابونه
۱ـ شور مې د قلم په ژبه راوله .... چاپ ۲۰۰۸ء
۲ـ درنارنګونه .... چاپ ۲۰۲۲ء
۳ـ فکرمې سندره شوه .... چاپ ۲۰۲۳ء
۴ـ دېوالونو ته لګیایم .... هم دا اثر
ISBN 978-969-23975-0-6
ګران خپرندویه ټولنه
Email: gransamiullah@gmail.com
0345-9523153 / 0304-5241487